ADEVĂRAT BLESTEM

— "A Holy Terror" 1892 —

de Ambrose Bierce

Traducerea: Rodica Mihăilă

I.

Ultimul nou-venit la Hurdy Gurdv nu stîrnise nici cel mai mic interes. Nici măcar nu fusese botezat cu cine ştie ce poreclă pitorească şi sugestivă, care de cele mai multe ori reprezintă singura urare de bun-venit a minerilor din tabără. În aproape oricare altă tabără din vecinătate noul venit s-ar fi ales în asemenea împrejurări cu un apelativ de genul „Enigmaticu'" sau „Naiba-l ştie" - o expresie naivă menită să sugereze minţilor agere expresia spaniolă *quien sabe*. Omul sosi fără să provoace nici o undă de interes pe suprafaţa nemişcată a vieţii sociale din Hurdy Gurdy - o aşezare care, la nepăsarea generală a Californiei faţă de datele personale ale oamenilor, mai adăuga şi o indiferenţă locală proprie. Trecuseră de mult vremurile cînd avea vreo importanţă cine venea sau dacă venea cineva pe-acolo. Acum la Hurdy Gurdy nu mai locuia nimeni.

Doar cu doi ani în urmă aşezarea se mîndrise cu o populaţie activă de două sau trei mii de bărbaţi, la care se adăuga chiar şi o mînă de femei. Majoritatea celor dintîi munciseră pe rupte cîteva săptămîni pentru a demonstra, spre dezgustul celei de-a doua categorii, ce minciuni spusese cel ce-i amăgise pînă în locurile acelea cu poveşti bine ticluite despre zăcăminte bogate de aur - pentru că veni vorba, o muncă lipsită în egală măsură de satisfacţie spirituală şi de profituri materiale; căci încă din a treia zi de la întemeierea taberei, un glonte din pistolul unui cetăţean preocupat de binele obştei, îl trimisese pe domnul cel plin de imaginaţie acolo unde nu-l mai putea atinge nici un fel de calomnie. Totuşi, fabulaţiile lui avuseseră de fapt un oarecare temei şi de aceea mulţi mai zăboviseră vreme îndelungată prin Hurdy Gurdy, deşi acum erau de mult plecaţi cu toţii.

Lăsaseră însă în urmă mărturii ample ale şederii lor. De la punctul unde Injun Creek se varsă în Rio San Juan Smith, de-a lungul malurilor celui dintîi, în sus, pînă la canionul de unde izvorăşte, se întindeau două şiruri de cocioabe părăsite părînd gata să se prăbuşească una în braţele celeilalte jelindu-şi paragina; în vreme ce un număr aproape egal de asemenea cocioabe se răzleţiseră de o parte şi de alta pe povîrnişuri, cocoţîndu-se pe dîmburile înalte de unde îşi întindeau gîtul să vadă mai bine tabloul tulburător. Majoritatea acestor maghernițe se şubreziseră ca după foamete, ajungînd să arate

ca nişte adevărate schelete, pe care atîrna în zdrenţe ceea ce s-ar fi putut lua drept piele, dar de fapt era pînză de cort. Pînă şi mica vale răscolită şi sfîşiată de lopeţi şi tîrnăcoape era urîtă, cu resturile unui jgheab lung ridicîndu-se rahitice ici şi colo pe cîte o culme abruptă şi pierzîndu-se stîngaci în depărtare pe picioroangele stîlpilor. Întregul peisaj avea aspectul răvăşit şi respingător care rămîne de obicei în urma unor lucrări întrerupte - aspect ce în orice ţară fără istorie se substituie farmecului solemn al ruinelor lăsate de opera timpului. Orice bucată de pămînt neatinsă fusese năpădită de bălării şi rugi sălbatici care se întinseseră pretutindeni şi din ai căror umbră umedă şi nesănătoasă vizitatorul interesat de asemenea curiozităţi ar fi putut obţine nenumărate suveniruri legate de gloria apusă a acestei tabere - cizme desperecheate acoperite cu un strat verde de mucegai şi burduşite cu frunze putrede; cîte o pălărie de fetru rătăcită; rămăşiţele întîmplătoare ale unei flanele; cutii goale de sardele turtite cu sălbăticie şi o abundenţă surprinzătoare de sticle negre, împrăştiate pretutindeni cu o adevărată imparţialitate generoasă.

II.

Era evident că pe omul care redescoperea acum tabăra de la Hurdy Gurdy nu-l interesa arheologia. Şi privind în jur la jalnicele mărturii ale muncii irosite şi ale speranţelor spulberate, pe care soarele răsăritului le învelea într-un auriu ieftin dîndu-le o strălucire ironică, el nu simţi nevoia să adauge la suspinul său de oboseală şi unul de emoţie. Pur şi simplu dădu jos de pe spinarea măgarului ostenit un sac plin cu unelte de minerit, mai mare decît bietul animal, priponi măgarul şi, alegînd din sac o secure, o porni prin albia secată a pîrîului spre vîrful unui deal scund, plin de pietriş. Păşind peste un gard dărîmat din nuiele şi scînduri, ridică de jos o scîndură, o crăpă în cinci şi făcu cinci ţăruşi pe care îi ascuţi la cîte un capăt. Începu apoi un fel de investigaţie minuţioasă, aplecîndu-se din cînd în cînd să examineze cîte ceva cu mare atenţie. În cele din urmă se pare că răbdarea îi fu încununată de succes, căci omul se îndreptă brusc de spate, făcu un gest de satisfacţie, rosti numele „Crestata” şi imediat o porni mai departe, numărîndu-şi paşii mari şi egali. Apoi se opri şi înfipse în pămînt unul din ţăruşi. După care se uită cu grijă în toate părţile, mai făcu un număr de paşi pe o porţiune de teren foarte denivelată şi mai înfipse încă

unul. Parcurgînd dublul acestei distanţe în direcţie perpendiculară pe cea de pînă atunci, îl fixă şi pe al treilea şi, repetînd toată procedura, împlîntă în pămînt pe al patrulea şi apoi pe al cincilea ţăruş. Pe acesta îl crăpă în vîrf şi, în crăpătură, introduse un plic vechi de scrisori acoperit cu tot felul de semne complicate scrise cu creionul. Pe scurt, îşi revendica drepturile asupra dealului, în strictă conformitate cu legile mineritului în vigoare la Hurdy Gurdy; fapt pentru care pusese la vedere şi obişnuitul anunţ.

Aici se cere o precizare, şi anume că una din adăugirile aduse aşezării Hurdy Gurdy - faţă de care aşezarea însăşi deveni mai tîrziu o simplă anexă - era cimitirul. Încă din prima săptămînă a existenţei taberei, un comitet de cetăţeni îi hotărîse cu grijă amplasamentul. Ziua imediat următoare se distinse prin disputa dintre doi membri ai comitetului referitoare la un loc mai potrivit, aşa că ziua a treia marcă prin două înmormîntări inaugurarea cimitirului. Pe măsură ce tabăra se împuţina, cimitirul creştea; şi cu mult înainte ca ultimul locuitor, victorios deopotrivă asupra malariei perfide şi asupra revolverului care ameninţa pe faţă, să-şi fi luat adio de la Injun Creek, această aşezare periferică se transformase într-o suburbie dacă nu populară, cel puţin populată. Iar acum, că orăşelul avea paloarea galbenă şi ofilită a unei senilităţi respingătoare, cimitirul - deşi oarecum deteriorat de timp şi împrejurări şi fără a fi cu totul scutit de inovaţii în domeniul gramaticii şi de experimente în cel al ortografiei, ca să nu mai vorbim de ravagiile coioţilor - răspundea nevoilor modeste ale locuitorilor lui cu deplinătate cumpănită. Întinzîndu-se pe două pogoane bune de pămînt, care cu lăudabilă chibzuială, dar cu nejustificată grijă, fuseseră alese pentru absenţa oricăror resurse minerale, cimitirul conţinea doi sau trei copaci scheletici (unul cu o creangă laterală groasă, de care se mai bălăbănea şi acum semnificativ o frînghie roasă de vreme), vreo cincizeci de moviliţe de pămînt pietros, vreo douăzeci de inscripţii pe lemn cu particularităţile literare mai sus menţionate şi o colonie de cactuşi agresivi. Una peste alta, „Locul Domnului”, cum fusese numit cu respect caracteristic, se putea lăuda pe bună dreptate cu o calitate fără doar şi poate nepreţuită: era un loc lăsat în părăsire. Şi tocmai asupra celei mai populate părţi a acestui tărîm îşi revendica dreptul de proprietate domnul Jefferson

Doman. Dacă pentru ducerea la îndeplinire a proiectului său ar fi considerat utilă înlăturarea cîtorva morţi, aceştia ar fi beneficiat de dreptul de a fi îngropaţi din nou în mod corespunzător.

III.

Acest domn Jefferson Doman era de fel din Elizabethtown, New Jersey, unde cu şase ani în urmă îşi lăsase inima în păstrarea unei tinere sfioase, cu păr auriu, Mary Matthews, drept o garanţie în plus că se va întoarce să-i ceară mîna.

— Ştiu eu prea bine că n-ai să te-ntorci viu - nimic nu-ţi reuşeşte, fusese remarca domnişoarei Matthews, care îi ilustra concepţia despre ce înseamnă succesul şi implicit părerea despre cum trebuie încurajat un om. Şi mai adăugă: Dacă nu reuşeşti, o să vin şi eu în California. Tu o să dezgropi aurul şi eu o să-l bag în săculeţe.

Această teorie specific feminină privind depozitele aurifere nu avu nici un efect asupra inteligenţei masculine: domnul Doman era convins că aurul se găseşte în stare lichidă. El îi combătu intenţia cu o remarcabilă înflăcărare, îi înăbuşi suspinele pecetluindu-i tandru buzele cu mîna, îi zîmbi, uscîndu-i cu sărutări lacrimile şi cu un vesel „Pa - pa!” plecă în California să trudească pentru ea ani lungi, lipsiţi de dragoste, cu curaj în suflet, cu speranţă vie şi cu o credinţă neclintită care nu-şi uită nici o clipă chemarea. Între timp domnişoara Matthews acordase monopolul umilului ei talent de-a strînge aurul domnului Jo Seeman din New York, cartofor, care îi aprecia acest talent mai mult decît impresionantul ei geniu, pentru a scoate aurul din pungă şi a-l dărui rivalilor lui din localitate. Într-adevăr, în ce priveşte această ultimă aptitudine, îşi manifestă dezaprobarea printr-un gest care le asigură - lui postul de lucrător la spălătoria închisorii statului New York, iar ei faimoasa poreclă de „Moll-Crestata”. Cam în această perioadă îi scrie ea domnului Doman o emoţionantă scrisoare de renunţare, ataşînd şi poza ei pentru a dovedi că nu mai are nici un drept de a aspira să devină doamna Doman, şi povestind atît de plastic cum căzuse de pe cal, încît „mîrţoaga” cumpătată care îl adusese pe domnul Doman pînă la Red Dog să-şi ia scrisoarea, la întoarcere se văzu nevoită să ispăşească vina altuia, încasînd nenumărate lovituri de pinten. Dintr-un motiv foarte important, scrisoarea nu reuşi să-şi atingă scopul: fidelitatea, care pînă atunci fusese pentru domnul Doman o chestiune de dragoste şi datorie, deveni acum

şi o chestiune de onoare; iar poza cu frumosul chip al iubitei desfigurat jalnic de o tăietură ca de cuţit, îşi luă locul cuvenit în inima lui, în timp ce drăgălaşa ei predecesoare începu să fie tratată cu o neruşinată lipsă de interes. Trebuie să recunoaştem că, informată de toate acestea, domnişoara Matthews păru mai puţin surprinsă decît ne-am fi aşteptat, judecînd după aprecierile proaste privind generozitatea domnului Doman, confirmate de tonul scrisorii ei anterioare. Totuşi, curînd după aceea scrisorile ei deveniră din ce în ce mai rare, iar apoi încetară cu totul.

Domnul Doman însă mai avea încă un corespondent - pe domnul Barney Bree din Hurdy Gurdy, odinioară din Red Dog. Acest domn, deşi o figură de vază printre mineri, nu era miner. Cunoştinţele lui în domeniul mineritului se limitau în special la admirabila mînuire a jargonului legat de această profesie, căruia îi aducea substanţiale contribuţii, îmbogăţindu-l cu un noian de expresii neobişnuite, remarcabile mai mult pentru acurateţea decît pentru frumuseţea lor, şi care impresionau pe inculţii „ageamii” proaspăt sosiţi în Vest prin profunzimea talentelor inventatorului lor. Cînd nu întreţinea un cerc de ascultători admirativi din San Francisco sau din Est, putea fi de obicei găsit desfăşurînd o activitate relativ lipsită de strălucire - şi anume aceea de a mătura diverse săli de dans şi de a goli scuipătorile.

După toate aparenţele Barney avea în viaţă doar două pasiuni - ataşamentul pentru Jefferson Doman, care îi făcuse odată un serviciu, şi slăbiciunea pentru whisky, care în mod evident nu-i făcuse nici un serviciu. Se numărase printre primii căutători de aur sosiţi la Hurdy Gurdy, dar nu prosperase şi, încetul cu încetul, decăzuse ajungînd gropar la cimitir. Meseria aceasta nu era o vocaţie, dar sporadic Barney apela la ea cu mîini tremurînde ori de cîte ori o neînţelegere la masa de joc şi trezirea lui după un chef prelungit se întîmplau să coincidă în timp. Într-o bună zi, domnul Doman primi la Red Dog o scrisoare cu ştampila „Hurdy, Cal.” şi, fiind în acel moment ocupat cu altceva, o vîrî neglijent într-o crăpătură din perete ca s-o citească mai tîrziu. Dădu peste ea din întîmplare de abia după doi ani şi o citi. Iată ce conţinea:

Hurdy, 6 iunie

Dragă prietene Jeff, Am dat peste ea în ţintirim. E oarbă şi durdulie. Nu zic nu s-o dau şi altuia - aşa-s eu. Îmi ţin fleanca

pînă ciripeşti ceva,

Cu drag,

BARNEY

P.S. Am înfundat-o cu „Crestata”.

Cunoscînd cît de cît argoul minerilor din tabără şi sistemul personal prin care îşi comunica ideile domnul Bree, domnul Doman nu întîmpină nici o dificultate în a pricepe din această epistolă neobişnuită că, în timp ce îşi îndeplinea obligaţiile de gropar, Barney descoperise un strat de cuarţ care nu se ghicea de la suprafaţă, că stratul era neîndoielnic bogat în aur; că, pe considerente de prietenie, era dispus să-l accepte ca partener pe domnul Doman şi că, în aşteptarea răspunsului acestui domn, va păstra cu discreţie secretul descoperirii. Din post-scriptum se deducea clar că, pentru a ascunde comoara, Barney îngropase peste ea rămăşiţele pămînteşti ale unei fiinţe numite „Crestata”.

Din evenimentele ulterioare relatate domnului Doman la Red Dog, reieşea că, înainte de a lua această măsură de precauţie, domnul Bree avusese înţelepciunea să transforme o modestă parte a aurului; în orice caz, cam de pe atunci începu s-o ţină lanţ cu chefurile şi beţiile, făcînd cinste în dreapta şi-n stînga, lucru rămas şi astăzi printre cele mai îndrăgite tradiţii în ţinutul San Juan Smith, despre care se vorbeşte cu respect pînă hăt-departe la Ghost Rock şi Lone Hand. La urmă, nişte răposaţi cetăţeni din Hurdy Gurdy, cărora domnul Bree le acordase cu milostenie ultimele servicii, îi făcură şi lui loc printre ei şi Barney rămase să se odihnească în pace.

IV.

Terminînd de jalonat terenul pe care îl reclama, domnul Doman se întoarse din nou la punctul unde exclamaţia „Crestata” pusese capăt căutărilor sale printre morminte. Se aplecă încă o dată peste scîndura pe care stătea scris acest nume şi, parcă în dorinţa de a verifica cele văzute şi auzite, îşi trecu degetele peste literele săpate stîngaci în lemn. Ridicîndu-se din nou în picioare, rosti cu voce tare: „Era un adevărat blestem!” adăugind astfel la scurta inscripţie un epitaf surprinzător de sincer.

Dacă i s-ar fi cerut domnului Doman să-şi confirme vorbele prin dovezi - ceea ce, avînd în vedere caracterul lor critic, fără îndoială că s-ar fi putut întîmpla - ar fi fost pus în

încurcătură din lipsa unor martori onorabili şi n-ar fi putut veni în cel mai bun caz decît cu lucruri din auzite: Cam în perioada în care „Crestata” se bucurase de faimă prin taberele de mineri - cînd, după cum s-ar fi exprimat redactorul ziarului Hurdy Herald, ea era „în plinătatea forţelor” - norocul îl părăsise aproape de tot pe domnul Doman, obligîndu-l să ducă o viaţă grea, veşnic pe drumuri în căutare de zăcăminte. Îşi petrecuse majoritatea zilelor în munţi, însoţit cînd de unul, cînd de altul. Imaginea lui despre „Crestata” se născuse din relatările admirative ale acestor tovarăşi întîmplători, proaspăt sosiţi de prin diverşi tabere; el, unul, nu se bucurase de îndoielnicul privilegiu de-a o cunoaşte personal şi nici de răsplata, precară a farmecelor ei. Şi cînd, în cele din urmă, la sfîrşitul scandaloasei ei cariere în Hurdy Gurdy, îi citise din întîmplare în Herald necrologul lung pe o coloană (scris de un umorist al acestui ziar dinamic, în cel mai reuşit stil al condeiului său), Doman plăti tribut cu un zîmbet memoriei ei şi geniului istoriografului, după care o dădu uitării. Stînd acum lîngă mormîntul acestei colosale Mesaline, prin minte îi trecură principalele evenimente ale agitatei ei cariere, aşa cum le auzise preamărite în jurul mai multor focuri de tabără şi, poate într-o încercare inconştientă de autojustificare, îşi repetă că femeia aceasta fusese un adevărat blestem; după care înfipse adîne tîrnăcopul în mormînt. În aceeaşi clipă un corb, care se aşezase tăcut pe ramura unui copac uscat chiar deasupra mormîntului, croncăni solemn, exprimîndu-şi printr-un croncănit aprobator părerea lui despre toată povestea.

Dedicîndu-se cu mult zel descoperirii aurului, şi punînd probabil acest lucru pe seama conştiinţei sale de gropar, domnul Barney Bree săpase o groapă neobişnuit de adîncă, aşa că era aproape de asfinţit cînd domnul Doman lucrînd încet şi relaxat ca unul care „e sigur pe ceva” şi nu se teme că altcineva i-ar putea revendica pe drepturile asupra terenului, dădu de sicriu şi îndepărtă pămîntul de pe capac. Făcînd acest lucru, se trezi confruntat cu o dificultate pe care n-o prevăzuse; coşciugul – o simplă ladă turtită, făcută, se pare, din scînduri nu solide - nu avea mînere şi acoperea tot fundul gropii. Tot ce putea el face, fără a viola obligaţiile sacre impuse de respectiva situaţie, era să lungească groapa cît să-i permită să stea la capul sicriului şi să-şi bage mîinile vînjoase dedesubt, pentru a-l ridica în picioare; aşa că se puse pe lucru. Apropierea nopţii îi sporea

eforturile. Nici nu se gîndea să-şi abandoneze tocmai acum treaba şi s-o reia a doua zi în condiţii mai favorabile. Febra lăcomiei şi spectrul groazei îl îndemnau cu o autoritate de fier să termine ceea ce începuse. Fără să mai piardă timpul se apucă să lucreze cu un zel cumplit. În capul gol, cu hainele răvăşite, cu cămaşa descheiată şi pieptul dezgolit scăldat de sudoare, acest căutător de aur şi jefuitor de morminte lipsit de remuşcări trudea cu o energie uriaşă, care aproape îi înnobila scopul odios; şi după ce ultimele scînteieri ale soarelui se stinseră pe culmile de la apus, iar luna plină se desprinse din umbrele care brăzdau întinderea violetă, ridică şi el sicriul în picioare, sprijinindu-l de marginea de sus a gropii. Apoi, cum stătea în groapa care îi ajungea pînă la gît, privind sicriul luminat acum puternic de razele lunii, simţi că brusc îl cuprinde un fior de groază văzînd pe sicriu uimitoarea fantomă întunecată a unui chip omenesc - umbra propriului său cap. O clipă acest fapt simplu şi firesc îl secă de orice vlagă. Zgomotul propriei sale respiraţii gîfîite îl înspăimîntă, şi încercă să-l domolească, dar nu se putea face abstracţie de plămînii gata să explodeze. Atunci, rîzînd înfundat şi fără pic de entuziasm, începu să-şi mişte capul dintr-o parte în alta, pentru a obliga fantoma să repete mişcările. Posibilitatea de a-şi afirma autoritatea asupra propriei sale umbre îi dădea o linişte încurajatoare. Temporiza lucrurile, împotrivindu-se lent, cu precauţie inconştientă, unei catastrofe iminente. Simţea cum îl asaltau forţele nevăzute ale răului şi negocia timpul cu inevitabilul.

Acum îi săriră în ochi, pe rînd, cîteva amănunte neobişnuite. Suprafaţa sicriului pe care îşi aţintise privirea nu era plată; prezenta două striaţiuni distincte: una longitudinală şi alta transversală. În punctul unde se întîlneau, spre partea mai lată a sicriului, se afla o plăcuţă de metal care reflecta lumina lunii cu o strălucire sumbră. De-a lungul marginilor sicriului, la distanţe mari unele de altele, se vedeau capete ruginite de cuie. Aşadar, acest produs fragil al artei tîmplăriei fusese aşezat în groapă cu fundu-n sus!

Poate că era una din glumele celor din tabără - o manifestare concretă a spiritului comic care îşi găsise expresia literară în talmeş-balmeşul necrologului ieşit de sub pana celui mai mare umorist din Hurdy Gurdy. Poate că era vorba de vreo semnificaţie ocultă care se refuza înţelegerii celor ce nu

cunoşteau tradiţiile locale. O ipoteză mai generoasă este că faptul se datora unui accident provocat de domnul Barney Bree, care făcând înmormîntarea singur (fie intenţionat, pentru a-şi păstra secretul aurului, fie din cauza unei apatii generale), comisese o greşeală pe care ulterior n-a mai putut sau n-a mai fost interesat s-o îndrepte. Dar, indiferent de cum s-au întîmplat lucrurile, nu încăpea nici o îndoială că sărmana „Crestata” fusese îngropată cu faţa în jos.

Atunci cînd groaza şi absurdul se unesc, efectul este înspăimîntător. Acest om puternic şi viguros, acest bărbat temerar care muncea în miez de noapte singur printre morţi, înfruntînd sfidător întunericul şi pustietatea, se simţi brusc copleşit de o emoţie ridicolă. Îl străbătu un fior rece - începu să tremure şi îşi scutură umerii voinici de parcă ar fi vrut să se scape, de atingerea unei mîini îngheţate. I se tăie respiraţia, iar sîngele din vine, incapabil să-şi stăvilească iureşul, se tălăzui fierbinte sub pielea rece sloi. Lipsit de oxigen, sîngele ajuns la cap îi congestionă creierul. Toate funcţiile lui fizice trecură de partea inamicului; propria sa inimă pornise la atac împotriva lui. Rămase nemişcat; n-ar fi fost în stare să strige. Doar un coşciug îi mai lipsea ca să fie şi el mort - mort ca moartea care îl înfrunta doar de la celălalt capăt al gropii şi de care îl despărţea numai grosimea unei scînduri putrede.

Apoi, treptat, simţurile îi reveniră; valul de groază care îi copleşise fiinţa începu să se retragă. Dar odată cu recăpătarea simţurilor, nu-şi mai dădu seama de ce-i fusese frică. Văzu lumina lunii aurind sicriul, dar nu acelaşi sicriu de mai-nainte. Ridicîndu-şi în sus privirile şi întorcîndu-şi capul, observă cu interes şi mirare crăcile negre ale copacului uscat şi încercă să estimeze lungimea funiei roase de vreme care se bălăbănea pe un braţ fantomatic. Urletul îndepărtat şi monoton al coioţilor îl surprinse ca ceva auzit în vis cu ani în urmă. Deasupra lui o buhă îşi flutură greoaie aripile tăcute, iar el încercă să ghicească încotro va zbura cînd va ajunge la stînca semeaţă care se înălţa în razele lunii la o distanţă cam de un kilometru. Urechea surprinse în umbra cactuşilor mersul furişat al unui popîndău. Omul nu scăpa nici un amănunt; toate simţurile îi stăteau la pîndă; şi totuşi nu vedea sicriul. Asemeni celui care, uitîndu-se prea mult la soare, îl vede negru şi apoi nu-l mai vede deloc, mintea lui, epuizîndu-şi capacitatea de-a se înspăimînta, nu mai

sesiza nimic înspăimîntător. Asasina îşi ascundea coasa sub mantie.

Cît ţinu această perioadă de acalmie a luptei, în nări îi pătrunse un uşor miros dezgustător. La început crezu că provine de la un şarpe cu clopoţei şi, fără să vrea, încercă să se uite la picioare. Dar picioarele-i erau aproape invizibile în întunericul mormîntului. Un sunet răguşit, bolborosit, ca horcăitul unui om în ceasul morţii, veni parcă din cer şi în clipa următoare o umbră mare, neagră, ameninţătoare, ca o închipuire a acelui sunet, coborî din vîrful copacului spectral, fîlfîi pe lîngă faţa lui şi se pierdu, înspăimîntătoare, în pîcla care învăluia pîrîul din depărtare. Era corbul. Întîmplarea îl trezi pe Doman din nou la realitate şi din nou ochii îi căzură pe sicriul aşezat în picioare, luminat acum de razele lunii pînă la jumătate. Văzu strălucirea plăcuţei de metal şi încercă, fără să se clintească din loc, să citească ce scrie pe ea. Apoi încercă să-şi imagineze ce oare se găsea în spatele ei. Imaginaţia lui înfierbîntată îi prezentă un tablou viu. Se pare că scîndurile nu mai constituiau un obstacol în calea ei şi, în faţa ochilor, îi apăru cadavrul livid al femeii moarte, înveşmîntată în giulgiu, care îl privea absent cu ochi uscaţi, lipsiţi de pleoape. Maxilarul de jos era căzut, iar buza de sus se ridicase într-un rînjet descoperind dinţii. Pe obrajii scofîlciţi se desluşea un adevărat mozaic de pete - efectul descompunerii. Printr-un proces misterios, pentru prima oară în ziua aceea în minte îi apăru poza lui Mary Matthews şi, fără să vrea, compară frumuseţea ei blondă cu aspectul respingător al chipului moartei: cel mai drag lucru din viaţa lui cu cel mai hidos lucru pe care şi l-ar fi putut imagina vreodată.

Asasina începu să înainteze şi, scoţîndu-şi la iveală coasa, o înfipse în gîtul victimei. Cu alte cuvinte, mai întîi vag, apoi foarte clar, omul deveni conştient de o impresionantă coincidenţă - o legătură - o paralelă între chipul din poză şi numele de pe scîndura de la capul groapei. Chipul era desfigurat, şi numele descria un asemenea chip. Gîndul puse stăpînire pe el şi îl cutremură, transformînd faţa pe care imaginaţia lui o crease sub capacul sicriului. Contrastul deveni acum asemănare; asemănarea, identitate.

Revizuind în memorie nenumăratele descrieri pe care le auzise la taclalele din jurul focurilor de tabără despre „Crestata”, încercă, fără prea mult succes, să-şi aducă aminte

ce anume provocase cicatricea de la care i se trăgea femeii acest nume hîd; şi acolo unde nu-l ajuta memoria, intervenea închipuirea, pecetluind totul cu validitatea convingerii. În încercarea exasperantă de a-şi aminti acele frînturi din viaţa femeii descrise de alţii, muşchii mîinilor şi ai braţelor i se încordară dureros, de parcă s-ar fi opintit să ridice o greutate uriaşă. Trupul i se crispă şi se contorsionă din pricina efortului. Tendoanele de la gît ieşiră în afară ca nişte corzi întinse, iar respiraţia accelerată îi deveni şuierătoare şi întretăiată. Catastrofa nu mai putea fi mult amînată, căci în caz contrar chinul îndoielilor n-ar mai fi lăsat nimic loviturii de graţie din clipa confruntării. Obrazul creresat din spatele capacului l-ar fi ucis chiar şi prin lemn.

Coşciugul se mişcă, întrerupîndu-i gîndul. Ajunse la două palme de faţa lui, făcîndu-se tot mai mare pe măsură ce se apropia. Plăcuţa metalică ruginită, cu o inscripţie imposibil de descifrat la lumina lunii, îl privea ţintă în ochi. Hotărît să nu dea înapoi, el încercă să-şi proptească mai zdravăn umerii de capătul gropii şi ca urmare era cît pe ce să cadă pe spate. N-avea nici un sprijin; fără să-şi dea seama se deplasase spre inamic, strîngînd în mînă cuţitul greu pe care şi-l smulse de la brîu. Între timp coşciugul nu mai înaintase şi omul zîmbi la gîndul că nici înapoi nu mai putea da. Ridicînd cuţitul, izbi din toate puterile cu plăselele plăcuţa metalică. Se auzi sunetul ascuţit, pătrunzător al loviturii şi, cu un huruit sumbru, capacul şubrezit se sparse în bucăţele, prăbuşindu-se la picioarele lui. Viii şi morţii se aflau faţă în faţă - bărbatul cuprins de nebunie scoţînd un ţipăt ascuţit - femeia liniştită, învăluită în misterul tăcerilor ei. Era un adevărat blestem!

V.

Cu cîteva luni mai tîrziu, un grup de femei şi bărbaţi din cele mai înalte cercuri ale oraşului San Francisco trecură prin Hurdy Gurdy în drum spre Valea Yosemite. Se opriră să ia prînzul şi, în timp ce se făceau pregătirile necesare, porniră să cerceteze tabăra pustie. Unul din ei fusese la Hurdy Gurdy în zilele de glorie ale aşezării. Se numărase chiar printre cetăţenii ei de vază; şi se spunea că la masa lui de joc se lăsau într-o singură noapte mai mulţi bani decît într-o săptămînă la mesele tuturor concurenţilor lui la un loc; dar fiind acum milionar şi lansîndu-se între timp în afaceri mult mai mari, nu considera

succesele de început destul de importante pentru a merita să le menţioneze. Din expediţie făcea parte şi soţia lui bolnăvicioasă, o doamnă celebră în San Francisco pentru petrecerile costisitoare pe care le organiza şi pentru rigoarea şi exigenţa ei faţă de poziţia socială şi „antecedentele" invitaţilor. În timp ce se plimbau printre cocioabele din tabăra pustie, domnul Porter atrase atenţia soţiei şi prietenilor săi asupra unui copac uscat ce se înălţa pe un deluşor dincolo de Injun Creek.

— După cum vă spuneam, zise el, am trecut prin tabăra asta în 1852 şi mi s-a povestit că în decursul timpului „vigilenţii” au spînzurat aici nu mai puţin de cinci oameni şi că pe toţi i-au spînzurat de copacul ăla. Dacă nu mă-nşel, frînghia se mai bălăbăne şi acum de-o cracă. Haideţi să mergem pînă acolo.

Nu adăugă la cele spuse că frînghia în cauză era poate una şi aceeaşi cu frînghia de-a cărei îmbrăţişare propriul său gît fusese atît de aproape, încît dacă domnul Porfer ar mai fi zăbovit un ceas prin părţile acelea nici c-ar mai fi scăpat.

Mergînd agale pe malul pîrîului în căutarea unui loc bun de trecere, excursioniştii dădură de scheletul ciugulit de păsări al unui animal pe care domnul Porfer, după o atentă examinare, îl identifică drept al unui măgar. Urechile atît de caracteristice dispăruseră, dar fiarele sălbatice şi păsările mai lăsaseră neatinsă partea capului care nu se putea mînca şi frîul rezistent din păr de cal, la fel ca şi frînghia din acelaşi material legată de un ţăruş înfipt adînc în pămînt. Alături zăceau părţile de lemn şi de metal ale unor unelte de minerit. Se făcură obişnuitele remarci - cinice din partea domnilor, sentimentale şi delicate din partea doamnelor. Nu după mult timp se aflau cu toţii lîngă copacul din cimitir, iar domnul Porfer îşi mai lăsă ceva din demnitate, se postă sub frînghia putredă şi, sigur de sine, o încolăci o dată în jurul gîtului, întrucîtva - se pare - spre propria lui satisfacţie, dar spre marea spaimă a sensibilei sale soţii, căreia spectacolul îi pricinui un şoc dureros.

Strigătul de uimire al unuia dintre membrii grupului îi strînse pe toţi în jurul unui mormînt deschis, pe fundul căruia se ridica grămadă o amestecătură de oase omeneşti şi rămăşiţe dintr-un coşciug spart. De tot restul se ocupaseră coioţii şi ulii, care îndepliniseră ultima tristă ceremonie. În grămadă se zăreau două cranii şi, pentru a cerceta această abundenţă oarecum neobişnuită, unul din bărbaţii mai tineri avu tăria să sară în

groapa şi să le ia dîndu-le celor de sus, înainte ca Domna Porfer să-şi exprime totala ei dezaprobare faţă de o asemenea faptă revoltătoare, lucru pe care îl făcu totuşi cu deosebită sensibilitate şi în cuvinte alese cu foarte multă grijă. Continuîndu-şi cercetările în mormîntul de pe fundul gropii, de data aceasta tînărul trimise sus o plăcuţă metalică ruginită, scrisă cu litere pocite, pe care domnul Porfer le descifră cu greutate, citind apoi inscripţia cu voce tare, într-o încercare cinstită şi nu total lipsită de succes de a crea un efect dramatic pe măsura ocaziei şi a talentelor sale retorice:

MANUELITA MURPHY
Născută la misiunea San Pedro. Decedată la Hurdy Gurdy.
Vîrsta: 47 ani
E plin iadul de ele.

Din respect pentru evlavia cititorului şi pentru înţelegerea generoasă a doamnei Porfer faţă de cele două sexe, să nu ne referim la impresia penibilă produsă de această inscripţie decît numai pentru a preciza că nici-cînd puterea de elocinţă a domnului Porfer nu se bucurase de o apreciere atît de spontană şi de copleşitoare.

Următoarea pradă care îl recompensă pe jefuitorul de cadavre din groapă fu un smoc încîlcit de păr lung, negru, amestecat cu lut: dar aceasta însemna atît de puţin în comparaţie cu descoperirile anterioare, încît nu i se acordă cine ştie ce atenţie. Deodată, cu o exclamaţie scurtă şi un gest triumfător, tînărul dezgropă o bucată de rocă cenuşie şi, după o sumară inspecţie, o înmînă sus domnului Porfer. La lumina soarelui piatra sclipea cu un luciu gălbui - plină de punctişoare scînteietoare. Domnul Porfer i-o smulse din mînă, se aplecă o clipă asupra ei şi apoi o aruncă nepăsător cu o simplă remarcă:

— Pirită de fier - aurul prostului.

Tînărul din puţul de prospecţiune rămase, după cît se pare, puţin descumpănit.

Între timp, doamna Porfer, incapabilă să mai asiste la această îndeletnicire neplăcută, se întoarse la copac şi se aşeză la rădăcina lui. Pe cînd îşi aranja o şuviţă rebelă de păr auriu,

privirile îi fură atrase de ceea ce părea a fi, şi de fapt într-adevăr era, tot ce mai rămăsese dintr-o haină veche. Uitîndu-se împrejur să se asigure că nimeni n-o vede săvîrşind o faptă atît de puţin demnă de o doamnă, îşi vîrî mîna plină de inele în buzunarul de la piept al hainei şi trase afară un portvizt mucegăit. Iată ce conţinea acesta:

Un pacheţel de scrisori cu ştampila „Elizabethtown, New Jersey”.

O buclă de păr blond legată cu o panglică.

O fotografie înfăţişînd o fată frumoasă.

Idem, aceeaşi fată desfigurată înspăimîntător.

Un nume pe spatele fotografiei - „Jefferson Doman”.

După cîteva clipe un grup de domni îngrijoraţi o înconjurau pe doamna Porfer, care stătea nemişcată la rădăcina copacului, cu capul căzut pe piept, strîngînd în pumn o fotografie mototolită. Soţul ei îi ridică încet capul, dezvăluind privirilor o faţă înspăimîntător de albă, cu excepţia cicatricii lungi şi hidoase, cunoscută tuturor prietenilor ei, pe care nici o artă din lume nu reuşise s-o ascundă şi care îi brăzda chipul palid ca un blestem veşnic viu.

Mary Matthews Porfer avusese neşansa să moară.

[*Originally published in „The Wasp” (San Francisco) Dec 23, 1882 and included in „Tales of Soldiers and Civilians” (1892).*]